

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så, att man höjer de minimigränser för brukningsenhetens storlek och lantbruksföretagarens arbetsinkomst som är en förutsättning för den obligatoriska pensionsförsäkringen.

Det föreslås att brukningsenhetens minimistorlek höjs från nuvarande två hektar jordbruksjord till fem hektar jordbruksjord. Samtidigt är det meningen att höja minimibeloppet för lantbruksföretagarnas arbetsinkomst så att beloppet på årsnivå motsvarar det minimibelopp för arbetsförtjänsten som är en förutsätt-

ning för tillämpning av lagen om pension för arbetstagare. Avsikten är att de företagare som till följd av lagändringen ställs utanför den obligatoriska pensionsförsäkringen skall få en frivillig försäkring utan särskild ansökan. Om företagaren så önskar kan denna frivilliga försäkring sägas upp med retroaktiv verkan räknat från tidpunkten när lagen trädde i kraft.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) gäller enligt de i lagen stadgade villkoren gårdsbruksidkare, fiskare och renskötare. Vid sidan av de egentliga företagarna omfattar lagen också sådana medlemmar i ett familjeföretag som uppfyller de i lagen stadgade villkoren vad gäller arbete och boende på gårdsbruksenheten samt släktskapsförhållande till företagaren. Lagen gäller också en lantbruksföretagares sambo som arbetar i företaget. Alla ovan nämnda personkategorier går i lagen under benämningen lantbruksföretagare.

Enligt 1 § 3 mom. 2 punkten lagen om pension för lantbruksföretagare gäller lagen inte lantbruksföretagare vars arbetsinkomst uppskattad enligt stadgandena i lagen inte motsvarar en årsinkomst på minst 500 mk. Detta belopp uppgår till 4 284 mk då det höjts till 1993 års nivå enligt det index som avses i 9 § (659/76) lagen om pension för arbetstagare.

Utöver den allmänna begränsningen beträff-

fande arbetsinkomstens belopp innehåller 1 § 2 mom. 1 punkten lagen om pension för lantbruksföretagare endast en särskild begränsning som gäller gårdsbruksidkare. Enligt detta stadgande förutsätter försäkrandet att gårdsbruk bedrivs på en brukningsenhet med minst två hektar jordbruksjord. Vid bedömningen av villkoren för försäkrandet beaktas åker och trädgård i sin helhet samt av den växtliga skogsmarken 1/10 i södra Finland, 1/15 i mellersta Finland och 1/20 i norra Finland.

En gårdsbruksidkare är skyldig att teckna försäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL-försäkring), om villkoren gällande minimiarbetsinkomsten och brukningsenhetens minimiareal uppfylls. Fiskare och renskötare är skyldiga att teckna LFöPL-försäkring, om de uppfyller villkoret gällande minimiarbetsinkomsten. I fråga om medlemmar i ett familjeföretag förutsätter försäkringsskyldigheten dessutom att det betalas lön till dem.

En lantbruksföretagare vars brukningsenhet

är mindre än den obligatoriska LFöPL-försäkringen förutsätter eller vars arbetsinkomst understiger den i lagen förutsatta minimiarbetsinkomsten kan teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare. Sådana medlemmar i familjeföretag som inte uppbär lön kan teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av paragrafens 3 mom.

De minimigränser som hänför sig till brukningsenhetens areal och lantbruksföretagarens arbetsinkomst och som är en förutsättning för den obligatoriska LFöPL-försäkringen har varit i kraft i oförändrad form allt sedan lagen trädde i kraft, dvs. från och med den 1 januari 1970. Begränsningarna togs in i lagen eftersom man ansåg att de pensionslagarna som gäller företagare inte skulle gälla sådant förvärvsarbete i liten omfattning som saknar betydelse för tillväxten av företagarens pensionsskydd. Av praktiska orsaker gjordes den obligatoriska LFöPL-försäkringen beroende av framför allt brukningsenhetens areal. Att tillämpa enbart en viss hektargräns hade dock inte lett till ett tillfredsställande resultat i sådana fall där flera personer tillsammans odlar en liten lägenhet. Av den orsaken tog man i lagen även in ett stadgande om den enskilda företagarens minimiarbetsinkomst. Den pensionsskyddskommitté som beredde lagen om pension för lantbruksföretagare föreslog i sitt betänkande (kommittébetänkande 1967:B 2) att den nedre gränsen för den obligatoriska försäkringen skulle vara fyra hektar jordbruksjord (LFöPL-hektar), men regeringen föreslog i sitt lagförslag att två LFöPL-hektar skulle utgöra den nedre gränsen, vilket också godkändes i riksdagen.

När lagen om pension för lantbruksföretagare trädde i kraft gav en brukningsenhet av minimistorlek, dvs. en enhet med två LFöPL-hektar jordbruksjord, en arbetsinkomst på 1 000 mk per år (enligt index år 1970 när lagen trädde i kraft). Fördelad på två företagare gav detta en arbetsinkomst på 500 mk per år och företagare, dvs. exakt det belopp som stadgats som nedre gräns för den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Medan lagen varit i kraft har den genomsnittliga lägenhetsarealen ökat. År 1971 var genomsnittsarealen för de LFöPL-försäkrades lägenheter 10,0 åkerhektar och 34,1 skogshektar, medan motsvarande siffror år 1992 var 17,9 åkerhektar och 45,8 skogshektar. År 1971 omfattade LFöPL-försäkringen 40 285

gårdsbruksenheter med en areal på två till fem LFöPL-hektar. År 1992 hade motsvarande siffra sjunkit till ca 8 500 gårdsbruksenheter. Företagare som odlar dessa små lägenheter bedriver i regel annan förvärvsverksamhet parallellt. När lantbruksföretagarnas pensionsanstalt senast år 1992 centraliserat genomförde ett övervakningsprojekt som gällde oförsäkrade företagare, kunde man konstatera att nästan alla lantbruksföretagare vilkas lägenhet understeg fem åkerhektar tjänade in arbetspensionskydd genom förvärvsverksamhet utanför brukningsenheten. I fråga om personer som odlade lägenheter som understeg fem åkerhektar har den inkomst som i genomsnitt erhölet i lantbruksföretaget utgjort endast knappt en femtedel av den totala förvärvsinkomsten.

För att uppnå en inbesparing av statens finansieringsandel föreslås det att den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs från nuvarande två LFöPL-hektar till fem LFöPL-hektar. För undvikande av inkonsekvens i lagen föreslås samtidigt att minimiarbetsinkomsten för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs.

Sedan lagen trädde i kraft har grunderna för fastställandet av arbetsinkomsten ändrats väsentligt genom en lag som trädde i kraft den 1 juli 1990 (1312/89). Enligt de gällande stadgandena uppgår basarbetsinkomsten till sammanlagt 27 419 mk för de fem första åkerhektaren. Om två gårdsbruksidkare är försäkrade på brukningsenheten rör sig arbetsinkomsten i regel mellan 23 306 mk och 35 645 mk. Gårdsbruksidkarna kan själva bestämma åkerarbetsinkomsten inom nämnda gränser enligt de rådande omständigheterna. Om arbetsinkomsten delas jämnt mellan de försäkrade, blir arbetsinkomsten 11 653 — 17 822 mk per person.

Om man höjer minimiarbetsinkomsten inom den obligatoriska LFöPL-försäkringen i samma proportion som den som ingår i förslaget angående nedre gräns för försäkrandet, dvs. 2,5-faldigt, skulle detta innebära en minimiarbetsinkomst på 10 711 mk. För att arbetspensionslagstiftningen skall vara enhetlig föreslås det dock att minimiarbetsinkomsten höjs så att den motsvarar den minimiarbetsförtjänst som är en förutsättning för tillämpning av lagen om pension för arbetstagare och som angiven enligt 1993 års indexnivå är 12 838 mk. Någon konflikt uppstår inte mellan den föreslagna minimiarbetsinkomsten och den arbetsinkomst

som uppstår på en brukningsenhet av minimistorlek, eftersom den nu föreslagna arbetsinkomsten skulle komma att motsvara den arbetsinkomst som enligt de gällande stadgandena skulle kunna fastställas för de försäkrade utgående från en brukningsenhet av minimistorlek.

I fråga om gårdsbruksidkare förutsätter den obligatoriska LFöPL-försäkringen att såväl villkoren gällande brukningsenhetens minimi-areal som villkoren gällande minimi-arealsinkomsten uppfylls. På de övriga lantbruksföretagare som avses i lagen skall däremot enligt förslaget fortfarande tillämpas endast den begränsning som avser minimi-arealsinkomsten.

En lantbruksföretagare vars brukningsenhet är mindre än den obligatoriska LFöPL-försäkringen förutsätter eller vars arbetsinkomst understiger den i lagen förutsatta minimi-arealsinkomsten kan enligt förslaget såsom tidigare teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer villkoren för de frivilliga försäkringarna. Den sociala trygghet som en frivillig LFöPL-försäkring erbjuder är med undantag av vissa detaljer till sitt innehåll och sin omfattning likadan som den sociala tryggheten enligt den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Den enda väsentliga avvikelsen är att den frivilliga försäkringen i motsats till den obligatoriska försäkringen inte omfattar grupplivförsäkringsskydd. Försäkringspremien för frivillig LFöPL-försäkring bestäms på samma sätt som premien för obligatorisk LFöPL-försäkring.

Till följd av ett stadgande i 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare kan frivillig LFöPL-försäkring inte beviljas retroaktivt. I fråga om en frivillig försäkring upphör den första försäkringsperioden vid utgången av det kalenderår under vilket försäkringsavtalet har ingåtts. Därefter är försäkringsperioden alltid ett kalenderår. Försäkringstagaren kan säga upp en frivillig försäkring genom att anmäla detta till försäkringsgivaren, dvs. lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, minst tre månader innan försäkringsperioden upphör.

Den föreslagna lagändringen innebär att omkring 12 000 försäkrade ställs utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Deras andel av hela försäkringsbeståndet är ca 7 %. Av de försäkrade som blir utanför den obligatoriska försäkringen är ca 200 fiskare och ca 400

renskötare. Förslaget innebär att den obligatoriska LFöPL-försäkringen upphör för ca 10 % av fiskarna och ca 20 % av rensköterna.

För att säkerställa att ingen ofrivilligt eller på grund av ovetskap ställs utanför arbetspensionsskyddet och för att försäkringsskyddet skall kunna fortgå utan avbrott, föreslås det att man i samband med lagändringen utan särskild ansökan omvandlar alla de obligatoriska LFöPL-försäkringar som lagändringen gäller till frivilliga försäkringar.

De försäkrade som pensionsanstalten i samband med lagändringen överför till den frivilliga LFöPL-försäkringen skall beredas möjlighet att ställa sig helt utanför LFöPL-försäkringen om de så önskar. Därför föreslås det att i ikraftträdelsestadgandet skall stadgas att lantbruksföretagarna har rätt att under loppet av sex månader räknat från det att lagen trädde i kraft meddela om de inte önskar frivillig LFöPL-försäkring. Om meddelandet inkommer inom sex månader, skall LFöPL-försäkringen avslutas räknat från det att lagen trädde i kraft. Efter utgången av sexmånadersperioden skall en frivillig LFöPL-försäkring enligt förslaget kunna sägas upp endast i enlighet med försäkringsvillkoren.

Det föreslås att alla de som berörs av lagändringen informeras personligen om att den obligatoriska LFöPL-försäkringen upphör och att den frivilliga försäkringen kan sägas upp. Eftersom LFöPL-försäkringen kvarstår innehållsmässigt oförändrad trots att försäkringsslaget ändras, behöver det enligt förslaget inte ges ett överklagbart beslut om att den obligatoriska försäkringen omvandlas till frivillig försäkring. Ett sådant beslut skall ges endast om den försäkrade åberopar att indragningen av den obligatoriska försäkringen har skett på felaktiga grunder.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Om den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs på föreslaget sätt innebär detta att försäkringspremieinkomsten enligt lagen om pension för lantbruksföretagare minskar omedelbart efter att lagen trätt i kraft, under det att lagändringen minskar pensionsutgifterna gradvis och endast på längre sikt.

Tabellen nedan visar hur statens andel av

kostnaderna enligt lagen om pension för lantbruksföretagare uppskattningsvis kommer att ändras till följd av lagändringen. I tabellen beaktas även de skötselkostnader som hänförs sig till verkställigheten av nämnda lag.

år	milj. mk
1994	+ 1
1995	+ 2
2000	— 2
2010	—10

Ändringarna i statens kostnadsandel har beräknats utgående ifrån att två tredjedelar av de lantbruksföretagare vilkas obligatoriska LFöPL-försäkring upphör till följd av lagändringen fortsätter sin försäkring i frivillig form under 1994. Därefter antas en tredjedel fortsätta sin försäkring.

På det hela taget antas statens kostnader dock minska redan från och med 1994, om man beaktar den regeringsproposition med förslag till ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och 5 § lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen som ansluter sig till föreliggande proposition. I nämnda proposition föreslås det att i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81) görs ändringar angående minimiareal och minimiårsarbetsinkomst motsvarande de ändringar som föreslås i lagen om pension för lantbruksföretagare. Till följd av dessa ändringar antas att statens andel av kostnaderna enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare ändras på följande sätt:

år	milj. mk
1994	—4
1995	—5
2000	—5
2010	—2

Statens finansieringsandel på basis av lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen (118/91) minskar dessutom med anledning av ändring gällande LFöPL-försäkringens minimigränser med ca 2 milj. mk per år, varvid nettoinsparingen i fråga om statens andel beräknas uppgå till ca 5 milj. mk år 1994. År 2010 beräknas nettoinsparingen gällande statens andel stiga till drygt 10 milj. mk.

På längre sikt leder lagändringen också till

minskade administrativa kostnader. Denna besparing beror på att övervakningen av oförsäkrade lantbruksföretagare underlättas i och med att de små gårdsbruksenheter stannar utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen.

Propositionen ansluter sig till statsrådets principbeslut av den 14 oktober 1992, enligt vilket man i syfte att förbättra balansen i statsekonomin avser att minska bl.a. statens finansieringsandel för lantbruksföretagarnas pensions-, olycksfallsförsäkrings- och sjukförsäkringsutgifter med sammanlagt 25 milj. mk år 1994 och 50 milj. mk år 1995. Övan nämnda principbeslut har beaktats i den lantbruksinkomststoppörelse för prissättningsåret 1993/1994 om vilken statsrådet och lantbruksproducenternas centralorganisationer har kommit överens i februari 1993 på basis av förhandlingar i enlighet med lantbruksinkomstlagen (736/89). I protokollet från dessa förhandlingar har antecknats att statens finansieringsandel för lantbruksföretagarnas pensions-, olycksfalls- och sjukförsäkringsutgifter under åren 1994 och 1995 föreslås bli minskade genom bl.a. en höjning av den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen från två LFöPL-hektar till fem LFöPL-hektar.

2.2. Andra verkningar

Lantbruksföretagarens rätt till vissa förmåner är kopplad till en gällande LFöPL-försäkring ovan i denna proposition nämndes rätten till grupplivförsäkringsskydd.

Lantbruksföretagaren är i regel berättigad till avbytarservice med stöd av lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare (2/85) endast på det villkoret att han har en gällande LFöPL-försäkring. Likaså är lantbruksföretagarens rätt till dagpenning med stöd av lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen kopplad till en gällande LFöPL-försäkring. Försäkringen kan vara antingen obligatorisk eller frivillig. Vidare kan studiepenning med stöd av statsrådets beslut om studiepenning för lantbruksföretagare (44/92) beviljas enbart sådana försäkrade som omfattas av obligatorisk försäkring i enlighet med 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare.

De lantbruksföretagare som med anledning av den ovan föreslagna lagändringen stannar utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen

och som inte heller tecknar frivillig LFöPL-försäkring, omfattas sålunda varken av rätten till avbytarservice eller av dagpenningsskydd för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen. Även om lantbruksföretagaren tecknar frivillig LFöPL-försäkring har han inte rätt till grupplivförsäkring och studiepenning. Avsikten är att företagarna skall informeras också om dessa verkningar samtidigt som pensionsanstalten meddelar att den obligatoriska försäkringen upphör och att företagarna har möjlighet att säga upp den frivilliga försäkringen.

I skattehänseende har den ingen väsentlig betydelse att en obligatorisk LFöPL-försäkring ändras till en frivillig försäkring. Den skattemässiga behandlingen av förmåner som betalas med stöd av en frivillig försäkring är densamma som i fråga om förmåner baserade på obligatorisk försäkring. Lantbruksföretagaren har i regel rätt att dra av försäkringspremierna för en frivillig försäkring från sin nettoinkomst med stöd av inkomstskattelagen (1535/92).

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteupdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen har centralorganisationen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, pensionskyddscentralen och lantbrukföretagarnas pensionsanstalt hörts.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Samtidigt med denna proposition har regeringen förelagt riksdagen en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och 5 § lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen. Propositionerna bildar en helhet med åtgärder i syfte att minska statens utgifter för finansieringen av lantbruksföretagarnas socialförsäkringssystem. De ändringar som i denna

proposition föreslås i fråga om de nedre gränser för årsarbetsinkomsten och brukningsenhets areal som skall tillämpas inom lantbruksföretagarnas pensionssystem skall enligt förslaget genomföras också inom lantbruksföretagarnas olycksfallsförsäkringssystem.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

Enligt förslaget skall en försäkring som upphör när lagen träder i kraft fortgå på åtgärd av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt i form av en frivillig försäkring, ifall lantbruksföretagaren inte senast den 30 juni 1994 meddelar pensionsanstalten att han inte önskar fortsätta sin försäkring. Härvid upphör försäkringsskyddet när lagen träder i kraft.

6. Lagstiftningsordning

Lagförslaget har inte sådan försvagande inverkan på det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet att skulle vara nödvändigt att tillämpa 66 § 7 mom. riksdagsordningen, enligt vilket ett lagförslag kan lämnas vilande. Alla de obligatoriska pensionsförsäkringar som upphör när lagen träder i kraft omvandlas utan särskild ansökan till frivilliga pensionsförsäkringar som till sitt innehåll motsvarar de obligatoriska försäkringarna. Inom den obligatoriska grupplivförsäkringen betraktas en lantbruksföretagare som förmånslåtare upp till tre år efter det att den obligatoriska LFöPL-försäkringen har upphört, ifall han inte före utgången av denna period på basis av ett arbets- eller tjänsteförhållande anses tillhöra ett till detta förhållande anslutet grupplivförsäkringsskydd med motsvarande innehåll.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 2 mom. 1 punkten och 3 mom. 2 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69),

dess lagrum sådana de lyder, 1 § 2 mom. 1 punkten i lag av den 23 december 1970 (830/70) och 3 mom. 2 punkten i lag av den 28 juni 1993 (563/93), som följer:

1 §

Med lantbruksföretagare avses

1) gårdsbruksidkare som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på en brukningsenhet med minst fem hektar jordbruksjord och själv deltar i arbetet;

Denna lag gäller dock inte

2) lantbruksföretagare vars årliga arbetsinkomst enligt 8 och 8 a—8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar minst det belopp som stadgas i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare multiplicerat med tolv;

Denna lag träder i kraft den 1994.

En försäkring som gäller minimipensionskydd enligt 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare och som upphör när denna lag träder i kraft fortgår i form av en försäkring som avses i 11 § 2 mom. i nämnda lag från och med den dag denna lag träder i kraft. Försäkringen anses dock upphöra när lagen träder i kraft, om lantbruksföretagaren meddelar lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om upphörandet senast den 30 juni 1994.

Helsingfors den 1 oktober 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 2 mom. 1 punkten och 3 mom. 2 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69),

dessas lagrum sådana de lyder, 1 § 2 mom. 1 punkten i lag av den 23 december 1970 (830/70) och 3 mom. 2 punkten i lag av den 28 juni 1993 (563/93), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Med lantbruksföretagare avses

1) idkare av gårdsbruk, som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på brukningsenhet med minst två hektar jordbruksjord och själv deltar i arbete;

1) *gårdsbruksidkare* som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på *en* brukningsenhet med minst *fem* hektar jordbruksjord och själv deltar i arbetet;

Denna lag gäller dock inte

2) lantbruksföretagare vars arbetsinkomst enligt 8 och 8 a — 8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar en årsinkomst av minst 500 mark,

2) lantbruksföretagare vars *årliga* arbetsinkomst enligt 8 och 8 a—8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar minst *det belopp som stadgas i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare multiplicerat med tolv*;

*Denna lag träder i kraft den
1994.*

En försäkring som gäller minimipensionsskydd enligt 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare och som upphör när denna lag träder i kraft fortgår i form av en försäkring som avses i 11 § 2 mom. i nämnda lag från och med den dag denna lag träder i kraft. Försäkringen anses dock upphöra när lagen träder i kraft, om lantbruksföretagaren meddelar lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om upphörandet senast den 30 juni 1994.

